

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานโยบายการจัดระเบียบทางเท้าของกรุงเทพมหานครกับการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการศึกษา รายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีนโยบายสาธารณะ
2. หลักการเศรษฐศาสตร์จุลภาค
3. กฎของฮาย
4. ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์
5. โครงสร้างทางสังคม
6. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎีนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะคือ การที่รัฐบาลเลือกจะกระทำหรือไม่กระทำ (Dye, 1984, p. 1 อ้างถึงใน ปิยะนุช เงินคล้าย, ม.ป.ป., หน้า 4) เป็นกิจกรรมที่รัฐใช้กระทำเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (Anderson, 1975, p. 3 อ้างถึงใน ปิยะนุช เงินคล้าย, ม.ป.ป., หน้า 5) นโยบายสาธารณะมีความหมายอยู่สองลักษณะ ลักษณะที่หนึ่งหมายถึงกิจกรรม (Activities) อีกลักษณะ หมายถึง ศาสตร์ (Science) ทั้งสองลักษณะมีความสัมพันธ์กันโดยนโยบายสาธารณะเป็นศาสตร์ที่เกิดจากการศึกษานโยบายสาธารณะที่เป็นกิจกรรมจนสะสมเป็นความรู้หรือวิชา (กวี รัชชชน, 2541, หน้า 3 อ้างถึงใน รมณ อินทวงษ์, 2556, หน้า 6) และเป็นแนวทาง หรือกิจกรรมที่หน่วยงานของรัฐตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยกำหนดเป็นหลักการ

จากคำนิยาม หรือความหมายดังกล่าว สามารถผนวกรวมเอาแนวคิดของนักวิชาการทั้งหมดเข้าด้วยกัน พอสรุปได้ว่านโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลประกาศหรือตัดสินใจเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยต้องคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยรวมเป็นหลัก

นอกจากความหมายของนโยบายสาธารณะแล้ว ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นกระบวนการที่กำหนดนโยบายออกมา โดยทั้งนี้ได้นำกรอบแนวคิดของ เจมส์ อี. แอนเดอร์สัน (โนเลจพาร์ค, นามแฝง, 2555) มากำหนดนโยบายมีทั้งหมด 5 ขั้นตอนดังนี้

(1) การก่อตัวของปัญหา นโยบาย ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาจริงหรือไม่ และเป็นสิ่งที่รัฐควรกระทำหรือไม่

(2) การก่อรูปนโยบาย ขั้นตอนนี้เป็นการเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยวิเคราะห์หาข้อดีข้อเสียในแต่ละทาง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ต้นทุน – ผลประโยชน์

(3) การตัดสินใจนโยบาย ขั้นตอนนี้เป็น การตัดสินใจว่าจะใช้ทางเลือกไหนดี โดยดูจากทางเลือกที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว โดยขั้นตอนนี้จะตัดสินใจทางเลือกไปบังคับใคร ใครเป็นคนใช้ สิ่งที่ต้องการให้เป็น และใครเป็นผู้ตัดสินใจนโยบาย

(4) การนำนโยบายไปปฏิบัติ ขั้นตอนนี้เป็น การนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยหลังจากได้ตัดสินใจว่านโยบายอะไรที่เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดที่สามารถใช้แก้ไขปัญหาได้ และจึงเลือกนำไปปฏิบัติ

(5) การประเมินผลนโยบาย ขั้นตอนนี้จะนำมาใช้หลังจากได้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติแล้ว โดยเป็นการวัดประสิทธิผลหรือผลกระทบที่เกิดจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยระบุว่าใครจะประเมินผลนโยบาย และอะไรคือสิ่งที่เป็นผลจากนโยบายที่เราต้องการ

นอกจากกรอบแนวคิดที่ใช้ในกระบวนการกำหนดนโยบายแล้ว ยังมีกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการทำความเข้าใจนโยบายอีกด้วย โดยกรอบทฤษฎีดังกล่าวเป็นของโรมัส อาร์. ดาย (โชคชัย อาษาสนา, 2554) ที่ใช้ทฤษฎี ตัวแบบ ทั้งหมด 9 ตัวแบบ ในการอธิบายระบบการเมืองและนโยบายที่จะสามารถทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน โดยสามารถอธิบายได้พอสังเขป ดังนี้คือ

(1) ตัวสถาบัน เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายว่านโยบายที่ได้จากการถูกกำหนดขึ้นโดยผู้กำหนดคือสถาบันหลักของรัฐ

(2) ตัวแบบกระบวนการ เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายว่านโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรมทางการเมือง โดยในทุกกระบวนการของนโยบายจะต้องมีการเมืองเกี่ยวข้อง

(3) ตัวแบบกลุ่ม เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายว่านโยบายสาธารณะที่ออกมา นี้ เกิดจากการประนีประนอมผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ โดยที่กลุ่มไหนมีพลังมากที่สุด ผลประโยชน์ก็จะเอียงไปโน้มน้าว หรือกลุ่มที่มีพลังมากที่สุดจะได้รับนโยบายที่เกื้อหนุนมากกว่า และรัฐจะพยายามออกนโยบายมาโดยให้เกิดความสมดุลกับทุกกลุ่ม

(4) ตัวแบบผู้นำ เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายให้เห็นภาพของนโยบายสาธารณะที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้นำ ซึ่งผู้นำคือกลุ่มคนที่มีขนาดเล็กในสังคมที่มีอำนาจทางการเมืองโดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจทางการเมือง การกำหนดนโยบายจึงเป็นการสั่งการลงมาให้ข้าราชการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งจะมีลักษณะการบริหารจากบนลงล่าง โดยประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในนโยบาย

(5) ตัวแบบมีเหตุผล เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายให้เห็นภาพของนโยบายสาธารณะที่จะมีประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน และเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทุกกลุ่มในสังคม

(6) ตัวแบบส่วนเพิ่ม เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายว่านโยบายดังกล่าวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายเดิมที่มีมาในอดีต โดยนำข้อผิดพลาด หรือจุดอ่อนมาแก้ไข ส่วนมากมักเกิดจากการที่นโยบายได้รับความสนใจมากอยู่แล้ว เมื่อเอามาแก้ไขข้อเสียหรือจุดอ่อนเล็กน้อยก็จะได้ความชื่นชอบ

(7) ตัวแบบทฤษฎีเกม เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายว่านโยบายสาธารณะนี้เกิดขึ้นเพราะใช้เพื่อคาดเดาการแก้ไขปัญหาสถานการณ์หนึ่ง ที่มีอาจคาดเดาผลลัพธ์ได้ โดยสถานการณ์นั้นจะกำหนดแค่ผู้แพ้และผู้ชนะเท่านั้น

(8) ตัวแบบทางเลือกสาธารณะ เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายว่านโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นเป็นนโยบายที่เปิดทางเลือกให้กับปัจเจกชน เนื่องจากมองว่า ปัจเจกชนแต่ละคนล้วนมีเหตุผล และทุกคนล้วนต้องการสิ่งที่ดีที่สุด

(9) ตัวแบบระบบ เป็นตัวแบบที่ใช้อธิบายว่านโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นมาจากกระบวนการซึ่งมีปัจจัยนำเข้า หรือแรงสนับสนุนจากประชาชน นำเข้าสู่ระบบการเมืองและถูกกลั่นกรองมาจากกระบวนการเมืองเป็นนโยบาย ซึ่งนโยบายที่วางนี้ต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ทั้งนี้ ตัวแบบทั้ง 9 ตัวแบบ ทำให้ได้ทราบว่า ใครเป็นผู้กำหนดนโยบาย ใช้หลักเกณฑ์อะไรในการกำหนด แม้แนวคิด 9 ตัวแบบ จะถูกคิดค้นผ่านมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ก็ยังสามารถใช้ในการวิเคราะห์นโยบายได้เป็นอย่างดี

หลักการของเศรษฐศาสตร์จุลภาค

หลักการเศรษฐศาสตร์จุลภาค (รินชากร, นามแฝง, 2553) โดยได้ให้ความหมายว่าเป็นการศึกษาพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจรายย่อย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้เจ้าของปัจจัยการผลิต โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาของสินค้า และปัจจัยแต่ละชนิดในตลาด ตลอดจนการกระจายรายได้ กล่าวโดยสรุปคือเป็นเรื่องของธุรกิจเดี่ยว ตลาดเดี่ยว ซึ่งสามารถใช้หลักอุปสงค์ (Demand) คือการมองทางด้านผู้ซื้อ และอุปทาน (Supply) ซึ่งเป็นการมองทางด้านผู้ขาย โดยในการวิเคราะห์สามารถใช้กลไกราคาทำหน้าที่ในตลาด เช่น

- การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง
- การศึกษาว่าการโฆษณามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนมากน้อยเพียงใด

กฎของชาย

กฎของชาย (รินชากร, นามแฝง, 2555) เป็นแนวความคิดของสำนักคลาสสิก มีอิทธิพลต่อแวดวงทางวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์โดยมีความเชื่อที่ว่า ระบบเศรษฐกิจมีการผลิตระดับการจ้างงานอย่างเต็มที่นั้น อุปทานจะสร้างอุปสงค์โดยอัตโนมัติ หรือที่รู้จักกันใน “อุปทานก่อให้เกิดอุปสงค์ในตัวเอง” (Supply creates its own demand) หรือที่เรียกว่า “กฎของชาย” โดยมีสาระสำคัญคือ การที่ผู้ผลิตสินค้าและบริการขึ้นมาเพื่อนำไปแลกเปลี่ยนในตลาดกับสินค้าอื่นและบริการชนิดอื่น ดังนั้น สินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นมาหรืออุปทาน จึงก่อให้เกิดความต้องการในสินค้าอื่นและบริการอื่น หรืออุปสงค์เป็นมูลค่าที่เท่ากันเสมอ

ทั้งนี้กฎของชายไม่ได้เน้นว่าอุปทานของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจะต้องก่อให้เกิดอุปสงค์สำหรับสินค้าชนิดนั้น แต่กฎนี้เน้นว่าเมื่อพิจารณาในระบบเศรษฐกิจเป็นส่วนรวมแล้ว อำนาจซื้อย่อมเท่ากับอำนาจการผลิตหรือไม่ว่าการผลิตจะอยู่ในระดับใดก็ตาม รายได้ที่เกิดจากการผลิตในระดับนั้น จะก่อให้เกิดรายจ่ายเป็นจำนวนที่เท่ากันเสมอ ดังนั้นรายจ่ายจำนวนนี้ก็จะเป็จำนวนที่เพียงพอที่จะสามารถซื้อสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นมาได้ทั้งหมด ซึ่งปัญหาสินค้าล้นตลาด (Market glut) หรือการผลิตสินค้ามากเกินไปเกินความต้องการ (Overproduction) จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าหากว่าขณะใดขณะหนึ่งมีการผลิตสินค้าชนิดหนึ่งมากเกินไป ก็เป็นเพราะว่ามีการผลิตสินค้าชนิดอื่นๆ น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับสินค้าชนิดนั้น แต่ไม่ใช่ว่าการผลิตสินค้าทุกๆ ชนิดมากเกินไปในขณะเดียวกัน

ดังนั้นสินค้าชนิดหนึ่งที่ล้นตลาดจึงเกิดขึ้นพร้อมๆ กันกับที่สินค้าชนิดอื่นๆ ขาดตลาด การที่สินค้าชนิดอื่นๆ ขาดตลาดนั้นเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคมีความพอใจในสินค้าที่ขาดตลาดนั้น และถ้าหากว่ามีการแข่งขันโดยเสรีแล้ว ทรัพยากรก็จะเคลื่อนย้ายออกจากการผลิตสินค้าที่ล้นตลาดไปยังการผลิตสินค้าที่ขาดตลาด ทำให้ทั้งปัญหาสินค้าล้นตลาดและขาดตลาดถูกขจัดหมดสิ้นไป

ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (วิบูลย์ จุง, 2556) ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็นสัญชาตญาณที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด โดยมีอยู่ด้วยกัน 5 ขั้นตอน เริ่มจากต่ำสุดไปสูงสุด เป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต่ำสุดจนเป็นที่พอใจ ก่อนที่ความต้องการขั้นสูงความต้องการของมนุษย์แต่ละคนจะแตกต่างกันไป และพฤติกรรมหนึ่งก็สามารถตอบสนองความต้องการหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน

ความต้องการพื้นฐาน 5 ขั้นตอน ของมาสโลว์ (Maslow) คือ

(1) ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต เช่น อากาศ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การขับถ่าย เป็นต้น

(2) ความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการความปลอดภัยมั่นคง ความคุ้มครองปกป้อง ความต้องการความมั่นคงทางวัตถุปัจจัยภายนอก ความปลอดภัยจากการคุกคาม ปลอดภัยจากความวิตกกังวล อันตรายและความเจ็บปวดต่างๆ

(3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ หมายถึงความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการความรัก อยากให้ตนเป็นที่รักได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่ม

(4) ความต้องการการยอมรับนับถือ หมายถึง ความต้องการความเคารพนับถือจากผู้อื่น

(5) ความต้องการบรรลุศักยภาพสูงสุดแห่งตน เป็นความต้องการสูงสุดของบุคคล ที่จะต้องพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างตามความเหมาะสมและความสามารถของตนเองในทางที่สร้างสรรค์ดีงาม

โครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคม (ทวิศักดิ์ กัญโยไซ, 2550) ความหมาย เป็นความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมหนึ่ง โดยมี “บรรทัดฐานทางสังคม” เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงผูกพันระหว่างกัน หรือหมายถึง ส่วนประกอบต่างๆ ที่รวมกันเข้าเป็นระบบความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์ เป็นลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันของกลุ่มต่างๆ ในสังคมของมนุษย์ โดยมีลักษณะของโครงสร้างทางสังคมดังนี้

(1) เป็นการรวมกลุ่มของคนในสังคม มีการติดต่อสัมพันธ์กัน เรียกว่า “กลุ่มคน” เช่น กลุ่มคนในสำนักงานบริษัทหรือสถานที่ราชการ

(2) มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนเป็นแนวทางปฏิบัติ เช่น กฎหมาย กฎข้อบังคับของสถานศึกษา ฯลฯ เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข

(3) มีจุดมุ่งหมายในการติดต่อสัมพันธ์กันหรือการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น จุดมุ่งหมายของสังคมไทย คือ พัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าสู่ความทันสมัยบนพื้นฐานของความ เป็นไทย

(4) มีการเปลี่ยนแปลงได้ ลักษณะทั้ง 3 ประการข้างต้นสามารถเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

นฤมล นิราทร (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร : ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ บทความนี้นำเสนอพัฒนาการของการจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยใน กรุงเทพมหานคร โดยอ้างอิงกับพัฒนาการของทฤษฎีที่อธิบายการปรากฏตัวและการคงอยู่ของการค้า ประเภทนี้ สถานการณ์การค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร และความไม่ลงรอยของนโยบาย และมาตรการในระดับรัฐและระดับท้องถิ่นในประเด็นการแก้ไขปัญหาความยากจนและการสร้างงาน ความไม่สอดคล้องของนโยบายและมาตรการในระดับท้องถิ่นกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทาง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้มาตรการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรแล้ว ยังทำให้ การจัดการหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานครมองข้ามประเด็นที่มีความสำคัญหลายประการ เช่น การพัฒนาผู้ประกอบการขนาดเล็ก บทบาทในเชิงสังคมของการค้าประเภทนี้ ข้อเสนอแนะที่ สำคัญในบทความคือ การจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยควรอยู่บนพื้นฐานการพิจารณาในเชิงบูรณาการ ให้ความสำคัญมากขึ้นต่อการพัฒนาผู้ประกอบการขนาดเล็ก ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การจ้างงานในอนาคต

อุดมพร ตรีภักดิ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจ ในการจัดการด้านระเบียบหาบเร่-แผงลอย กรุงเทพมหานคร การจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจในการจัดการด้านระเบียบ หาบเร่ - แผงลอย ของกรุงเทพมหานคร และปัจจัยที่สัมพันธ์กับปัญหาในการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่เทศกิจในการจัดการด้านระเบียบหาบเร่ - แผงลอย ของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทศกิจส่วนใหญ่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพ สมรส มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีรายได้ต่อเดือน 10,000 - 15,000 บาท เกี่ยวกับ ระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจในการจัดการด้านระเบียบหาบเร่ - แผงลอย ของกรุงเทพมหานคร และพบว่า ปัญหาในภาพรวมอยู่ที่ระดับปานกลาง ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านการมีส่วนร่วมประชาชน ด้านอิทธิพล ด้านบุคลากร ด้านนโยบาย และด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการทำงาน ทั้งนี้ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจในการจัดการ ด้านระเบียบหาบเร่ - แผงลอยของกรุงเทพมหานคร คือ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่เทศกิจในการจัดการด้านระเบียบหาบเร่ - แผงลอย ของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร กองนโยบายและแผนงาน (2555, หน้า 22 - 23) ได้ศึกษา หาบเร่ - แผงลอย ในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2555 โดยจัดทำเป็นรายงานการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบจำนวน สถานที่ตั้ง ของหาบเร่แผงลอย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางและจัดทำผังเมืองรวม

กรุงเทพมหานคร และเพื่อประกอบการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านพาณิชย์กรรมของเมือง พบว่า จำนวนหาบเร่ - แผงลอยในกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2555 มีจุดผ่อนผันที่อนุมัติแล้วทั้งสิ้น 726 จุด เขตที่มีจำนวนหาบเร่ - แผงลอยมากที่สุดได้แก่ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จำนวน 61 จุด รองลงมา ได้แก่ เขตราชเทวี 43 จุด และเขตวัฒนา 40 จุด ตามลำดับ สำหรับในปีนี้มีเขตที่มีจุดผ่อนผันใหม่ ได้แก่ เขตจตุจักร เขตบางซื่อ เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตบางคอแหลม เขตบางเขน เขตสายไหม เขตลาดพร้าว เขตวังทองหลาง เขตคันนายาว เขตบางกอกน้อย เขตหนองแขม และเขตราชบุรี บูรณะ สำหรับผู้ค้าของหาบเร่ - แผงลอยในกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 21,084 คน โดยเขตที่มีจำนวนผู้ค้ามากที่สุดได้แก่ เขตพระนคร 1,657 คน รองลงมาได้แก่เขตราชเทวี 1,344 คน และเขตบางกอกน้อย 1,173 คน ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีเขตที่ไม่มีหาบเร่ - แผงลอยกระจายตัวอยู่ เลยได้แก่ เขตคลองสามวาและเขตสะพานสูง และการค้าหาบเร่ แผงลอยมีด้านพาณิชย์กรรมของเมืองคือ หาบเร่-แผงลอย เป็นอาชีพหลักของคนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่อย่าง กรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส แต่สามารถประกอบอาชีพที่สามารถดูแลตนเอง และครอบครัวได้ เป็นอาชีพที่โอบอ้อมให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถอยู่ได้ในเมืองใหญ่ หากมองผิวเผินหาบเร่แผงลอยอาจเป็นเพียงวิถีชีวิตของคนทั่วไป แต่ทว่าภาพเหล่านี้คือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ โดยเป็นอาชีพของผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง การที่ประชาชนส่วนหนึ่งได้หันมาประกอบอาชีพหาบเร่-แผงลอย เพราะว่าการค้าขายดังกล่าวส่งผลให้เงินลงทุนน้อย ไม่ต้องเสียค่าเช่าร้านไม่ต้องเสียภาษีให้รัฐ ประชาชนนิยมมาซื้อของเพราะมีความสะดวกในการซื้อขาย และสินค้าก็มีราคาถูกและบางครั้งก็มีรสชาติที่อร่อย ทำให้มีลูกค้าอุดหนุนมากขึ้น และเหตุผลทางเศรษฐกิจค่าครองชีพทำให้มีจำนวนผู้ค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หาบเร่-แผงลอยบนทางเท้าในกรุงเทพมหานครเป็นกิจกรรม เพื่อพาณิชย์กรรมประเภทหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดปัญหามากมายขึ้นในชุมชนเมืองเนื่องจากผู้ค้าหาบเร่-แผงลอยได้เข้าครอบครองพื้นที่บนทางเท้าและถนนสาธารณะ ในบริเวณที่มีประชาชนสัญจรไปมา มาก เพื่อใช้ในการประกอบกิจกรรมการค้าโดยคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ทางการค้าของตนเองเป็นสำคัญ แต่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยก็มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอาจกล่าวได้ว่า การมีหาบเร่ - แผงลอย เป็นการกระจายรายได้ของผู้คนในสังคม เป็นการกระจายเม็ดเงิน เกิดระบบการหมุนเวียนรายได้ของประชาชนเป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในสังคม

วรรณวิศา รัตนบุร (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่เขตบางรักกรุงเทพมหานคร โดยเป็นการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหารูปแบบในการจัดการหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่เขตบางรักกรุงเทพมหานครผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตบางรักจำนวน 6 คน ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีในจุดผ่อนผันพื้นที่เขตบางรักจำนวน 6 คน และกลุ่มประชาชนที่มาใช้บริการหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่เขตบางรักจำนวน 6 คน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการหาบเร่แผงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่เขตบางรัก มีจำนวนทั้งหมด 6 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 พื้นที่จุดผ่อนผันที่ให้ทำการค้า ในช่วงเวลาเดิม รูปแบบที่ 2 พื้นที่นอกจุดผ่อนผันที่มีกำหนดรอบเวลาขาย 2 รอบเวลา รูปแบบที่ 3 พื้นที่นอกจุดผ่อนผัน โดยยกเลิกทำการค้าทั้งหมด ตลอด 24 ชั่วโมง รูปแบบที่ 4 พื้นที่อยู่นอกจุดผ่อนผันให้ปรับเปลี่ยนเวลาทำการค้า โดยยกเลิกทำการค้าในช่วงเวลากลางวัน รูปแบบที่ 5

พื้นที่อยู่นอกจุดผ่อนผันให้ปรับเปลี่ยนเวลาทำการค้าโดยยกเลิกทำการค้าในช่วงเวลากลางคืน และรูปแบบที่ 6 พื้นที่ที่ห้ามตั้งวางสินค้าเด็ดขาด ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ซึ่งรูปแบบที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีความคิดว่า เห็นสอดคล้องที่จะสามารถนำไปใช้ในการจัดการหาแร่แฝงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่เขต บางรักได้ มีจำนวน 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1, 4 และ 5 ถึงแม้ว่า ผลการวิเคราะห์รูปแบบที่เหลือ จะมีความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สอดคล้องกัน ก็ไม่ได้หมายความว่า รูปแบบนั้น จะไม่สามารถ นำไปใช้ได้ทั้งนี้การนำแต่ละรูปแบบไปใช้จะขึ้นอยู่กับบริบทและข้อจำกัดของพื้นที่ทำการค้าแต่ละจุด ซึ่งต้องพิจารณาทั้งในเรื่องของสถานที่ ผู้ค้า และผู้ใช้บริการ จึงสรุปได้ว่า ไม่สามารถใช้รูปแบบใด รูปแบบหนึ่งในการจัดการหาแร่แฝงลอยริมบาทวิถีในพื้นที่เขตบางรักทั้งหมดได้แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความสำคัญคือ ทุกรูปแบบจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญหรือผลกระทบ ทางลบต่อประชาชนผู้ใช้ทางเท้า ประชาชนผู้พักอาศัย ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บริการและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องอื่นๆ

แนวทางการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีนโยบายสาธารณะ สามารถอธิบายได้ถึงกระบวนการจัดทำ นโยบายสาธารณะที่ได้รับการยอมรับ โดยกระบวนการดังกล่าวจะถูกนำมาใช้กับนโยบาย การจัดระเบียบทางเท้า โดยมีหลักการของเศรษฐศาสตร์จุลภาค กฎของฮาย ความต้องการพื้นฐาน ของมนุษย์ โครงสร้างทางสังคม และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายได้ถึง ความสำคัญและการปรับตัวของผู้ค้าหาแร่แฝงลอย ซึ่งจะทราบรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในบทต่อไป